
تحولات محیط کسب و کار ایران در دهه ۱۳۹۰؛ از منظر حقوقی

تعریف محیط کسب و کار

- تعریف محیط کسب و کار: (بند ج ماده ۱ قانون بهبود محیط کسب و کار): مجموعه عوامل موثر در اداره یا عملکرد بنگاه های تولیدی که خارج از کنترل مدیران آن ها است.
- کسب و کار: (بند ث ماده ۱ قانون بهبود محیط کسب و کار): هر فعالیت تکرار شونده و مشروع اقتصادی از قبیل تولید، خرید و فروش کالا و خدمات به قصد کسب منافع اقتصاد

حقوق کسب و کار و جایگاه آن در نظام حقوقی

- ارتباط با حقوق عمومی
 - حقوق مالیاتی
 - حقوق کار
 - حقوق تأمین اجتماعی
 - حقوق ثبت کسب و کار
 - حقوق نظارت بر کسب و کار

حقوق کسب و کار و جایگاه آن در نظام حقوقی

■ ارتباط با حقوق خصوصی

■ حقوق تعهدات

■ حقوق قراردادها

■ حقوق مسئولیت مدنی

■ حقوق تجارت

■ اسناد تجارتي

■ حقوق شرکتهای تجارتي

■ حقوق ورشکستگی

■ قانون تجارت الکترونیک

■ حقوق بین الملل خصوصی

حقوق کسب و کار و جایگاه آن در نظام حقوقی

■ ارتباط با حقوق کیفری

- کلاهبرداری
- جعل و استفاده از سند مجعول
- جرائم رایانه ای
- جرائم مربوط به صدور چک
- جرائم مقرر در قانون تجارت
- جرائم مدیران شرکتهای سهامی
- جرائم حقوق ورشکستگی
- جرائم بازار سرمایه

ویژگیهای حقوق کسب و کار

- تعدد عناوین (حقوق کسب و کار، حقوق تجارت، حقوق بنگاه های اقتصادی، حقوق فعالان اقتصادی)
- تعدد قوانین حاکم بر موضوع (قوانین حوزه حقوق عمومی، حقوق خصوصی و حقوق جزا)
- پیچیدگی و تداخل قواعد حقوقی حاکم
 - رابطه میان قانون تجارت و لایحه اصلاح قانون تجارت در باب شرکتهای سهامی
 - رابطه میان قانون تجارت و قانون اصل ۴۴ در باب ثبت و شناسایی تاجر و صدور مجوز
 - رابطه میان لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت، قانون بازار اوراق بهادار و قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت در باب انتشار اوراق توسط شرکت تجارتي
 - قانون بخش تعاون، لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت و قانون اصل ۴۴ در باب شرکتهای تعاونی
 - میان رشته ای بودن موضوع از باب نگارش و تفسیر (تلاقی بین دو رشته حقوق و اقتصاد)
 - دیدگاه های کاملا متفاوت و عدم توجه به میان رشته ای بودن موضوع از دید حقوقدانان و اقتصاددانان
 - عدم توجه سیاستگذاران اقتصادی به این حوزه به دلیل استیلای نگاه اقتصاد بخش عمومی در دیدگاه سیاست گذاران اقتصادی

■ ۳ حوزه منتخب حقوق کسب و کار در دهه ۱۳۹۰

- حقوق ثبت و مجوزدهی (ماده ۷ قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴) (در شاخص بانک جهانی: شروع به کسب و کار)
- حیات کسب و کار (لایحه و طرح قانون تجارت و قانون بهبود محیط کسب و کار) (در شاخص بانک جهانی: شرایط صدور مجوز ساخت، دسترسی به برق، ثبت مالکیت، اخذ اعتبار، حمایت از سرمایه گذاران، پرداخت مالیات، تجارت برون مرزی و اجرای قراردادها)
- پایان کسب و کار-ورشکستگی (لایحه و طرح قانون تجارت) (در شاخص بانک جهانی: ورشکستگی و پرداخت دیون)

تحولات مقررات زدایی

- (ماده ۶۲ قانون برنامه پنجم توسعه) ۱۳۸۹
- کارگروهی متشکل از معاونت، معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور، معاونت حقوقی رئیس جمهور، وزراء امور اقتصادی و دارائی، کار و امور اجتماعی و دادگستری و نیز سه نفر از نمایندگان مجلس از کمیسیونهای برنامه و بودجه، اصل نودم (۹۰) قانون اساسی و اقتصادی
- ابلاغ دستورالعمل مشتمل بر بازنگری و تسهیل و اصلاح و جایگزینی روشها، تجمیع مجوزها و لغو مجوزهای غیرضروری در چهارچوب ضوابط قانونی برای هر نوع فعالیت
- شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی قانون برنامه پنجم توسعه (ماده ۷۵) ۱۳۸۹

تحولات مقررات زدایی

- هیئت مقررات زدایی
- تعدد اصلاحات
- نخستین بار در ماده (۷) «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی» (مصوب ۸/۱۱/۱۳۸۶)
- اصلاحات اول تیرماه ۱۳۹۳
- اصلاحات ماده (۵۷) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» (مصوب ۲۰/۲/۱۳۹۴)
- اصلاحات اسفند ۱۳۹۹ تحت عنوان «قانون اصلاح مواد (۱) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی»
- پیشنهاد اصلاح طرح تسهیل محیط کسب و کار

مفاد اصلاحات سال ۱۳۹۹

- تغییر تعاریف مجوز، درگاه ملی مجوزهای کشور
- تعریف درگاه تخصصی مجوزهای کسب و کار
- تعریف مجدد مراجع صادرکننده مجوز
- هدف: تسهیل شرایط صدور مجوز
- ضمانت اجرا: علاوه بر سال ضمانت اجراهای قبلی یعنی
 - شکایت به مرکز ملی رقابت
 - درخواست کتبی از بالاترین مقام دستگاه یا استاندار مربوط
 - جدید: اخلال در رقابت موضوع ماده ۴۵ قانون
- الزام مجدد دستگاه ها به بارگذاری شرایط و تغییرات آنها در سامانه صدور مجوزها
- الزام هیئت وزیران به بررسی موارد ارسالی هیئت ظرف مهلت ۴۵ روز
- ماده ۶۱: ۱۲- تعیین جریمه نقدی از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، در صورت نقض ممنوعیتهای ماده (۴۵) این قانون.

مفاد اصلاحات سال ۱۳۹۹

- تعیین جایگاه دبیرخانه هیئت مقررات زدایی
- الکترونیکی کردن صدور مجوز توسط دستگاه ها یک سال پس از تصویب قانون
- راهبری درگاه ملی مجوزهای کشور توسط وزارت ارتباطات
- جایگزینی مجوزهای اعلانی به جای اخذ مجوز توسط دستگاه های صادر کننده مجوز
- ارتقای رتبه ایران در شاخصهای بانک جهانی
- شمول ماده به کانونهای حرفه ای و تخصصی دولتی و غیردولتی و خدمات قوه قضاییه و ...

طرح تسهیل صدور برخی مجوزهای کسب و کار

- الحاق به ماده ۷ قانون اصل ۴۴ به عنوان ماده ۷ مکرر
- مجوزهای تأیید محور به تشخیص هیئت به غیر از مجوزهای مرتبط با سلامت، بهداشت عمومی، امنیت ملی یا بهره برداری از منابع طبیعی یا تغییر کاربری کشاورزی
- سایر مجوزها، ثبت محور+ظرف چهارماه پس از تصویب قانون + تکمیل ثبت نام در درگاه ملی مجوزها به معنی صدور مجوز است + فرم تعهد به اخذ استانداردهای اجباری و مراعات قوانین و ...+صدور مجوز توسط مرکز پایش کسب و کار و اعلام آن به مراجع ذیربط+ در صورت تخلف از تعهدنامه، مجوز به تشخیص هیئت از درجه اعتبار ساقط است
- عدم پاسخگویی به درخواست متقاضی در زمان مقرر به منزله صدور مجوز است..
- ممنوعیت وضع محدودیت یا مانع قانونی به دلایل اشباع، فاصله جغرافیایی و ...
- امکان انتقال مجوز در صورت قبولی در آزمون و با تأیید مرجع صادرکننده مجوز
- استعلام مجوز از طریق شناسه یکتای مجوز

طرح تسهیل صدور برخی مجوزهای کسب و کار

- ایجاد پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار توسط وزارت اقتصاد+ اطلاع رسانی و اخذ نظر از پیش نویس آیین نامه ها و بخش نامه ها و ... ثبت مصوبات در آن پایگاه
- اصلاح مواد مربوط به ظرفیت گذاری در قانون دفاتر اسناد رسمی، قانون کیفیت اخذ پروانه و کالت و قانون کارشناسان رسمی دادگستری

جمع بندی حوزه های اصلاحی

- تعریف مجوز کسب و کار
- ایجاد پایگاه اطلاع رسانی
- تغییر در ترکیب هیئت مقررات زدایی
- تغییر در جایگاه هیئت مقررات زدایی (از معاونت ریاست جمهوری به ذیل وزارت اقتصادی)
- تغییر در کارکرد: پیشنهاد لوایح و اصلاحات به هیئت وزیران به اصلاح بخشنامه ها و دستورالعملها + پیشنهاد اصلاح مقررات به هیئت وزیران
- تغییر در ضمانت اجرا
- مجوزهای ثبت محور و تأیید محور
- ممنوعیت اشباع
- انتقال مجوز
- نسخ مواد ظرفیت گذاری

ارزیابی شیوه قانونگذاری

- جایگاه ضعیف هیئت مقررات زدایی در رکن قدرت با توجه به قانون اساسی
 - تعارض با مصوبات سایر وزارتخانه ها
 - تعارض با مصوبات هیئت وزیران
 - تعارض با مصوبات مراجعی که پشتوانه قانونی دارد
- مقاوت انحصارگران و دستگاهها
- عدم توجه به اصول قانون نویسی
- عدم توجه به عرفها و قواعد نانوشته دستگاهها
- عدم توجه به سلسله مراتب قانونگذاری: بسیاری از مجوزها، پشتوانه قانونی دارند و بنابراین قابل اصلاح توسط هیئت نیستند
- روحیه انحصارطلبی دستگاه های اجرایی، انتفاع دستگاهها از پیچیدگی و سختی و دشواری مقررات
- تسخیر دستگاهها توسط ذینفعان

- پرونده کیفری سبذگردانی غیرمجاز مستند به بند الف ماده ۴۹ قانون بازار اوراق بهادار (عدم صدور مجوز از طریق تفسیر خلاف قانون سازمان بورس) + شرکتهای مشاوره سرمایه گذاری نوع دوم
- پرونده شکایت از عدم صدور مجوز برگزاری آزمون آیلتس در دیوان عدالت اداری (شکایت در شورای رقابت، شکایت در دیوان عدالت اداری، شکایت در سایت g4b) (عدم صدور مجوز از طریق ارجاع به امر خارج از اراده سازمان)
- پرونده صدور مجوز تغییر کاربری اراضی (عدم صلاحیت هیئت مقررات زدایی)

پیشنادهای مرکز پژوهشهای مجلس در خصوص موضوع و نقد آن

- برای انجام اصلاحات نظام مجوزدهی کسب و کار لزومی به وضع و اصلاح قانون نیست. اصلاحات در قالب برنامه‌های دولت نیز می‌تواند انجام شود. (مثلاً یکی از معاونتهای ریاست جمهوری)
- برنامه‌های اصلاح و تسهیل نظام مجوزدهی کسب و کار را می‌توان در سه گام پیگیری کرد:
 - ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی برای شفافیت شرایط صدور مجوزهای کسب و کار،
 - بررسی و بازمهندسی مجوزهای کسب و کار: توسط هیئت مقررات‌زدایی ذیل وزارت امور اقتصادی و دارایی
 - الکترونیکی کردن فرایندهای صدور مجوزهای کسب و کار
- نظارت دوره‌ای برای تسهیل مجوزهای کسب و کار

پیشنهادات اصلاح رویه ای

- تفکیک بازارهای موضوع تسهیل صدور مجوز و رفع انحصار و تقسیم بندی بازارها (مثال: بازار خدمات حقوقی، بازار خدمات پزشکی، بازار خدمات کشاورزی، بازار خدمات بازارهای مالی، بازار خدمات صنایع)
- ایجاد کارگروه‌های مستقل تخصصی، غیردولتی، غیرذینفع مرتبط با هر یک از بازارها
- توجه به رژیم حقوقی حاکم بر هر کدام از حوزه های مورد اصلاح بطور جامع (مجموعه قوانین، مقررات، رویه قضایی حاکم بر موضوع)
- اصلاح قواعد حاکم بر بازارها و حوزه های مورد نظر از طریق: پیشنهاد طرح ها و لوایح اصلاحی توسط گروه متخصص، پیشنهاد اصلاح مقررات توسط گروه متخصص، ارتقای دانش و سواد قضات مرتبط با موضوع، ایجاد محاکم تخصصی (با در نظر گرفتن امکان تأثیرگذاری دستگاه ها بر نظر قضات)، امکان اقامه دعوی گروهی (class action)، فعال سازی نهادهای مدنی و فشار رسانه ای، الزام دستگاه ها به افشای مقررات و رویه های پنهان، ایجاد امکان و تسهیل شکایت از دستگاه ها در دیوان عدالت اداری (مصوبات و تصمیمات)

قانون بهبود محیط کسب و کار

- تاریخ تصویب ۱۳۹۰/۱۲/۳
- نظرخواهی از اتاقها و تشکلهای ذیربط در موضوعات محیط کسب و کار (مواد ۲ و ۳)
- تدوین شاخصهای وضعیت محیط کسب و کار توسط اتاقها و ارتقای رتبه ایران در شاخصهای بین المللی (ماده ۴)
- جمعیت تشکلهای اقتصادی توسط اتاقها (ماده ۵)
- تهیه برنامه ملی آماری کشور توسط مرکز آمار ایران (ماده ۶)
- کمیته ساماندهی مراجعه نمایندگان دستگاه های اجرایی به واحدهای تولیدی (ماده ۷)
- تجارت خارجی: الکترونیکی کردن فرآیند تجارت (ماده ۸) الزام نمایندگان سیاسی کشور جهت تسهیل امر تجارت (ماده ۹) تسهیل اخذ روادید (ماده ۱۰)
- شورای گفتگو (ترکیب و وظایف ماده ۱۱)؛ درخواست تشکلهای برای اصلاح قوانین و ... (ماده ۱۲) شورای گفتگوی استان (ماده ۱۳) مسئول بهبود محیط کسب و کار استانداری (ماده ۱۴)

- اجاره اراضی شهرداری به عرضه کننده کالاهای ایرانی (ماده ۱۶)
- سازمان نظام مشاوره مدیریت توسط اتاقها (ماده ۱۷)
- شکل گیری تشکلهای ساختمان توسط وزارت رفاه (ماده ۱۸)
- مناقصات: پایگاه اطلاع رسانی مناقصات (ماده ۱۹) توسعه گستره شمول قانون مناقصات (ماده ۲۰) ترک تشریفات (ماده ۲۱)
- معاملات دولتی: اولویت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی خصوص (ماده ۲۲) فرم تیپ قرارداد (ماده ۲۳)
- اعلان تغییر در سیاستهای اقتصادی (ماده ۲۴)
- عدم اولویت قطع گاز و برق واحدهای تولیدی و جبران خسارت در صورت قطعی (ماده ۲۵)
- عدم تعطیلی کسب و کارها در روزهای کاری به غیر از موارد خاص (ماده ۲۶)
- عدم شمول اشخاص خصوصی به اشخاصی که دولت در آنها سهامدار است (ماده ۲۷)
- ایجاد راهکاری برای نحوه رسیدگی به اعتراض مودیان مالیاتی (ماده ۲۸)
- تنظیم آیین دادرسی تجاری و تشکیل دادگاه های تجاری (ماده ۲۹)

ویژگیهای قانون بهبود محیط کسب و کار

- تعدد و درهم ریختگی موضوعات
- بی توجهی به اصول قانون نویسی: فقدان ضمانت اجرا، ادبیات نامناسب، عدم توجه به جایگاه قانون
- نسخ قوانین مختلف در قالب یک قانون (قانون مناقصات و قواعد حاکم بر معاملات دولتی)
- عدم امکان اجرای قانون (مواد ۲۵ و ۲۶)
- توجه بیش از اندازه به نقش اتاقها و ایجاد رانت دسترسی به حاکمیت برای ایشان
- لزوم تفکیک بین شاخصهای کسب و کار با توجه به اقتضائات اقتصاد ملی

قانون تجارت

- لایحه تجارت برای نخستین بار در سال ۱۳۸۴ تقدیم مجلس شورای اسلامی شد.
- تصمیم بر این گرفتند برای حفظ تمامیت متن و با اعلام «ضرورت» تصویب قانون تجارت، بموجب اصل ۸۵ قانون اساسی، متن تهیه شده را به شورای نگهبان ارسال کنند. شورای نگهبان به قید «ضرورت» ایراد گرفت و مصوبه مجلس را خلاف اصل ۸۵ تشخیص و آن را به مجلس شورای اسلامی بازگرداند. (سال ۱۳۹۱) (۱۳۹۱/۲/۲۴)
- در سال ۱۳۹۳ مجدداً تصویب مجلس بموجب اصل ۸۵ و ایراد شورای نگهبان تکرار شد (۱۳۹۳/۳/۲۷)
- سه کتاب اول تصویب و به شورای نگهبان ارسال شد: ایراد اصل ۷۴: (۱۳۹۹/۳/۲۶) تنها بخشهایی از لایحه است و ایراد مقدر: لایحه را تغییر داده است.
- در قالب پنج کتاب «قراردادهای تجاری»، «تکالیف تاجر»، «اسناد تجاری»، «شرکتهای تجاری»، «ورشکستگی و قراردادهای ارفاقی»

سوالات اساسی در خصوص اصلاح قانون تجارت

- ضرورت اصلاح با توجه به قوانین خاص، عرف و رویه قضایی؟
- اصلاح کلی یا جزئی؟
- قلمرو قانون تجارت؟ فعالیتهای بانکی، بازار سرمایه و بیمه نیز مشمول است یا خیر؟
- قانون جامع یا قوانین جداگانه؟ قانون ورشکستگی، قانون اسناد تجاری، قانون شرکتهای و ...

نوآوریهای لایحه دولت

۱ - کلیات

- ۱ - طبقه‌بندی‌های جدید فعالیت‌های تجارتهای از جمله، طبقه‌بندی ارائه شده توسط WTO توجه شد.
- ۲ - اضافه شدن عنوان گروه اقتصادی با منافع مشترک
- ۳ - پیش بینی ضمانت مستقل تجاری

نوآوریهای لایحه دولت

▪ حقوق شرکتها

- بازنگری طبقه‌بندی شرکت‌های تجاری
- حذف شرکتهایی که در ایران کم ثبت میشوند: شرکت‌های نسبی، مختلط سهامی و مختلط غیرسهامی با توجه به آمارهای رسمی اداره ثبت شرکت‌ها.
- تعیین تکلیف ابهام و سکوت مقررات ناظر بر شرکت‌های غیرسهامی (مسئولیت محدود، تضامنی) با وضع مقررات خاص مربوط به هریک و یا تعمیم مقررات شرکت‌های سهامی به آنها
- پیش‌بینی تشکیل شرکت‌های یک نفره.
- شرکت‌های مادر و وابسته و قواعد حاکم بر آنها
- اضافه شدن ادغام و تجزیه شرکتها
- ممنوعیت از تصدی اشخاص دارای مناصب حاکمیتی از تصدی در شرکتها

نوآوریهای لایحه دولت

- تغییرات در مقررات شرکتهای سهامی :
- تغییر نصابهای ریالی و تغییرات متناسب با تورم،
- حداقلی برای تأمین سرمایه از طریق پذیره نویسی،
- حذف سرمایه غیرنقد برای تأسیس شرکتهای سهامی،
- حذف تعهد سهام،
- محدود شدن سهام بی نام،
- حذف شرط سهام دار بودن مدیران در شرکت،
- جایگزینی احکام اوراق مشارکت بجای اوراق قرضه

■ اسناد تجارتي

- تدوين مجزای مقررات هريك از بخش‌های سفته، چك و برات
- احصای کارکردهای ویژه هريك از اسناد تجارتي
- قواعد حاکم بر صدور اسناد تجارتي الكترونيکی
- امکان تاديه سفته و برات در بانک و تضمين تمام یا قسمتی از سفته توسط بانک‌ها
- کارکرد چك به عنوان يك سند تجارتي (دستور پرداخت) نقدي احصا شد.
- امکان ضمانت تمام یا بخشی از مبلغ چك، قبل و بعد از صدور آن توسط بانک‌ها
- ضامن بودن بانک‌ها در قبال زیان‌های ناشی از عدم رعایت قوانین مربوط به چك
- الزام بانک‌ها به انتشار فهرست شماره حساب‌های جاری مسدودی
- مقررات راجع به اخذ ضمانت از صادرکنندگان و ظهرنویسان

■ بازسازی و ورشکستگی

- اضافه شدن بازسازی
- اضافه شدن نهادهایی چون هیات تشخیص، دادگاه تجارتي، سازمان بازسازی و سازمان تصفيه امور ورشکستگی
- برای کسبه، امکان بازسازی مالي در نظر گرفته شده است.

تحلیل اقتصادی حقوق تجارت یا کمک اقتصاددانان به حقوقدانان در باب قانون تجارت

- از منظر اقتصادی، در حوزه قراردادها به این سوال پاسخ می‌دهیم که حقوق چگونه می‌تواند «هزینه مبادله» را کاهش دهد تا اختصاص دارایی‌ها و منابع به مصارفی که کارآتر هستند ساده‌تر شود و تولید ثروت بهتری اتفاق بیفتد
- تحلیل اقتصادی در زمینه‌هایی که حقوق نیازمند تصمیم‌گیری و انتخاب بین دو یا چند گزینه سیاست‌گذاری است، به کمک سیاست‌گذار خواهد آمد.
- برای این منظور سه راهکار پیش روی اقتصاددان وجود دارد:
 - تحلیل منطقی اقتصادی رفتار شخص در مواجهه با احکام پیشنهادی در متن لایحه، (مثال کاهش سختی تنظیم دفاتر، عدم استفاده از لغات سخت و غامض، روشن بودن جایگاه قوانین...)
 - نظرخواهی از مشمولین قانون
 - بررسی اثر پسینی وضع حکم قانونی = مطالعات کمی + مطالعات تطبیقی

- در بحث وثیقه تجارتي و تفاوت آن با رهن مدني، فرض اين است که تسهيل مقررات تجارتي نسبت به آنچه در قانوني مدني در باب لزوم عين بودن مال مرهونه آورده، باعث تسهيل در دريافت تسهيلات مالي توسط بنگاه‌ها و فعالان اقتصادي شود و در نتيجه منابع مالي بنگاه‌ها را افزايش داده و خود منجر به رونق توليد شود. اقتصاد مي‌تواند اين فرضيه را مورد آزمون قرار دهد و اين رهنمود را به سياست‌گذار بدهد که اين مشکل تا چه اندازه براي دريافت تسهيلات اولويت دار بوده است و در نمونه‌هايي که اين مانع را برطرف کرده‌اند، چه آثاري ايجاد شده است.
- در بحث حمايت از سهامداران خرد در حوزه حقوق شرکت‌ها، فرض اين است که هرچه حمايت از حقوق مالکيت سهامداران اقليت در شرکت‌ها مورد توجه حقوق قرار گيرد، تمايل سرمايه‌گذاران براي سرمايه‌گذاري در بازار سرمايه افزايش پيدا کرده و از اين طريق رشد اقتصادي نيز تحريک خواهد شد. مطالعات مختلف بين‌المللي و داخلي اين فرضيه را مورد آزمون قرار داده و توصيه‌هاي سياستي لازم را به قاعده‌گذار ارائه کرده‌اند.
- در انتخاب رويکردهاي مختلف در ورشکستگي، مدل‌هاي متفاوت و گاه متبايني وجود دارد. براي نمونه بانک جهاني مدل بازسازي را پيشنهاد کرده است که توجه اصلي آن حفظ بنگاه تا جايي که با حقوق طلبکاران تعارض پيدا نکند است. در قانون تجارت فعلي اين هدف با مدل قرارداد ارفاقي دنبال شده است که احتمال حفظ بنگاه در صورت استفاده از اين روش در مقايسه با مدل بازسازي، کمتر است. در مورد اتخاذ هريک از اين دو رويکرد، نياز به مطالعه‌اي با روش‌هاي اقتصادي براي کمک به سياست‌گذار هستيم.

جمع بندی

- بهبود محیط کسب و کار، تنها جنبه حقوقی ندارد، بلکه موضوعی میان رشته ای است.
- بالاتر از اصلاح حقوقی و مقرراتی، فرهنگ حاکمیت بر مردم و تلقی دستگاه های اجرایی نسبت به مردم نیازمند اصلاح است.
- در راهکارهای حقوقی، لازم است به رژیم حقوقی هر موضوع بطور جداگانه توجه شود؛ برخی اصلاحات نیازمند تغییر در قوانین، برخی نیاز به تغییر در مقررات و برخی نیازمند تغییر تفسیر نهادهای مجری و قضات است.
- توسعه تعریف از محیط حقوقی کسب و کار
- در مورد هیئت مقررات زدایی،
 - ایجاد کارگروه های تخصصی در بازارهای اقتصادی متعدد
 - استفاده از حقوقدانان برای ارزیابی نتایج مصوبات و راهکارهای به نتیجه رسیدن اصلاحات
 - ارتقای بیشتر نظام پژوهشی به جای برگزاری جلسات در این هیئت
 - استفاده از سایر نهادهای مستقل پژوهشی مانند مرکز پژوهشهای مجلس

- در مورد قانون بهبود محیط کسب و کار،
 - اجرایی نشدن مواد آن به دلیل ضعف در قانون نویسی است
 - در قالب قوانین بالادستی اصلاح شود
- در مورد قانون تجارت:
 - لازم است تحقیقات پشتیبان برای پاسخ به سوالات اساسی مطرح شده انجام شود،
 - تیم تخصصی متشکل از صاحب نظران اقتصادی و حقوقی ایجاد شود
 - تشکیل کمیسیون ویژه در مجلس متشکل از کارگروه های تخصصی و مشارکت همه کمیسیون ها